

52601344 : สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน

คำสำคัญ : ทรัพยากรป่าชายเลน , การจัดการทรัพยากรป่าชายเลน

ทิพวรรณ ภู่นาค : การจัดการทรัพยากรป่าชายเลนกรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองลัด ตำบลบางตะนูนออก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี : อาจารย์ ดร.สรวรรยา ชื่อเดิม . 136 หน้า

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนกรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองลัด ตำบลบางตะนูนออก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพ รูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนโดยชุมชน ศึกษาปัญหาอุปสรรคของการจัดการ และเพื่อเสนอแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเกต และการสัมภาษณ์ระดับลึก

ผลการศึกษาพบว่าสถานภาพป่าชายเลนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อมีการอนุรักษ์และฟื้นฟู รูปแบบการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลน คือชาวบ้านใช้ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นแหล่งอาหาร และนำพืชพรรณไม้ในป่าชายเลนมาใช้ชีวิตประจำวัน ทรัพยากรป่าชายเลนทำให้เกิดภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การทำการประมง การทำสวนป่าโกงกางแบบหมุนเวียน และการผลิตถ่านโกงกาง 2) การควบคุมและบังคับใช้ระเบียบของชุมชน โดยชุมชนปฏิบัติตามที่กฎหมายของประเทศกำหนด และมีกฎของชุมชนที่ชุมชนตั้งขึ้น คือ ห้ามตัดไม้ในเขตป่าชายเลน ถ้าจำเป็นต้องนำไปใช้ประโยชน์ ได้เฉพาะในครัวเรือนเท่านั้น แต่ต้องมีการปลูกทดแทน และมีบทลงโทษหากมีผู้ฝ่าฝืน 3) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มีองค์การที่ตั้งขึ้นเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่สำคัญ ได้แก่ ศูนย์อนุรักษ์และศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน โรงเรียนบางตะนูนวิทยา เป็นศูนย์กลางที่สำคัญในการอนุรักษ์ กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำป่าชายเลน ที่เป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้านในชุมชน การสร้างค่านิยมในเรื่องการอนุรักษ์แก่เยาวชน 4) การฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนโดยชุมชน ชุมชนมีการปลูกป่าชายเลนทดแทน และมีกิจกรรมการฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิม ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ การมีส่วนร่วมของชุมชนน้อย ค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปของชาวบ้านในเรื่องการประกอบอาชีพและการบริโภคทำให้ชาวบ้านเห็นคุณค่าของป่าชายเลนลดน้อยลง ขาดผู้นำตามธรรมชาติอย่างชัดเจนในเรื่องการจัดการป่าชายเลน ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ มุ่งเน้นพัฒนาให้ความสำคัญด้านอื่น

แนวทางการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนโดยชุมชนคือ ส่งเสริมให้ชุมชนสำนึกการมีส่วนร่วม ส่งเสริมการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน การอนุรักษ์และการฟื้นฟู โดยคำนึงถึงฐานทรัพยากรชุมชนเป็นหลัก ได้แก่ วัฒนธรรมชุมชน สร้างกลุ่มเยาวชน และกลุ่มเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ทำให้เกิดเครือข่าย สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดตั้งกลุ่มองค์กร และการจัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนจะทำให้เกิดผู้นำขึ้น

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน   บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร   ปีการศึกษา 2553

ลายมือชื่อนักศึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ .....

52601344 : MAJOR : PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT
KEYWORD : MANGROVE RESOURCES / MANGROVE RESOURCES MANAGEMNET
TIPPAWAN PUNAK : MANGROVE RESOURCES MANAGEMENT BY
COMMUNITY ; CASE STUDY OF BAN KLONGLAD, TAMBON BANGTABOON-OK,
AMPHOE BAN LAEM, PHETCHABURI PROVINCE. INDEPENDENTSTUDY ADVISOR :
SAWANYA SUELUEAM ,Ph.D. 136 pp.

This research was a study of the mangrove resources management by the Ban Klong Lad community, Tambon Bangtaboon-oak, Ampur Ban Laeam, Phetchaburi Province. This research aims to study mangrove status ,the mangrove resources management by a community, problems and obstacles of the management and offer solutions to the problems. An observation, in-depth interviews and a qualitative method were employed in this research.

The findings about the mangrove resources management and capitalization by the community were as follows. People in the community use mangrove resources as a food source and for other activities in their daily lives. Mangrove resources create professional wisdom such as fishery, mangrove farming, and mangrove charcoal production. In reference to regulation and enforcement of community rules issued by the Central Government, a number of rules are in place: mangrove deforestation is not allowed except for household uses; reforestation was required; punishment for offences of the mangrove conservation law was imposed. Many organizations were established to conserve mangrove resources including the Mangrove Ecosystem Conservation and Study Center. The Bangtaboon Wittthaya School was the center of the Mangrove Resources Conservation Group, composed of villagers in the community, with an aim to create values of mangrove conservation for the youth, mangrove resources rehabilitation and reforestation by the community, and local wisdom reviving activities. Frequently found problems and obstacles were low levels of community involvement, changing values of villagers about professions and consumption that preclude villagers from seeing benefits of mangroves. In addition, there is a lack of natural leaders of mangrove management while formally appointed leaders place emphasis on other matters.

Guidelines of mangrove resources management by a community were raising the awareness of community involvement, promoting education of mangrove resources utilization and rehabilitation with a focus on community resources. Establishment of a mangrove resources conservation youth group, activities related to mangrove resources conservation and rehabilitation were suggested so as to create leaders and a network where all community members partake.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่คอยให้คำปรึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.สวรรยา ชื่อเต็ม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่สละเวลาอันมีค่า คอยให้คำแนะนำและตรวจทานแก้ไขจุดบกพร่อง ต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมาจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วง ตลอดจนท่านประธานกรรมการ อาจารย์ ดร.วิโรจน์ เกษญาติกษณ์ และกรรมการ ดร.สุทิสรา ลุ่มบุตร ที่ช่วยตรวจสอบและแนะนำเพิ่มเติมในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สาธุคุณและสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนุรักษ์และศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน โรงเรียนบางตะบูนวิทยา และทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สำหรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ครอบครัวญาติ พี่น้องอ้าว พี่เบริด และชฎิล ที่เป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย ตลอดจน พี่ปู้ พี่ข้าวต้ม ที่ให้คำแนะนำในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อน ๆ ทุก ๆ คน เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานทุกท่าน ทั้งคณะวิทยาการจัดการและบัณฑิตวิทยาลัย ที่คอยให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ